

Månadens etolog - September 2013

Mitt namn är Lisa Berglund och jag sitter med i styrelsen i Sveriges Akademiska Etologer och är en av initiativtagarna till föreningen. Jag som etolog driver mitt företag som jag kallar Djurrelationer sedan ett par år tillbaka och där fokuserar jag särskilt på katt men också andra sällskapsdjur och häst. Jag erbjuder hembesök och rådgivning och jag håller kurser och föreläsningar i olika sammanhang. Tillsammans med min sambo har jag två katter som heter Esther och Maja. De är min källa för inspiration och får ofta agera "testobjekt" när jag får nya idéer och inputs om berikningsstrategier eller vill testa nya träningsmoment (de klickertränas båda två).

Jag sysslar med inspiration och utbildning, välkommen att höra av dig!

Du hittar också Lisa på www.djurrelationer.se och www.facebook.se/djurrelationer.

Frågor och svar

Katten biter och klöser plötsligt mitt i kelstunden

Hej!

Min katt Isa kan bita mig och varna genom att vill klösa mig mitt i när vi har det mysigt och jag klappar och kliar henne på magen etc och hon spinner gott. Sen helt plötsligt utan förvarning betar hon sig som jag inledningsvis beskrev. Varför gör hon såhär och vad gör jag för fel eller kan jag förebygga? Hon har aldrig bitit på riktig eller klöst mig hon gör bara dessa ansatser. Osa, tack Eta

Hej Eta och tack för din fråga!

När det gäller förändringar av våra djurs beteende bör vi alltid först undersöka om det finns en medicinsk orsak. Såvida din katt inte upplever smärta av något slag så föreslår jag följande.

Det här är ett ganska vanligt problem och något jag själv också upplevt med en av mina katter för flera år sedan. Orsaken till varför katten gör så här är fortfarande omtvistad (Curtis, 2008). Precis som du beskriver så uppstår det när ägaren klappar sin katt och efter en viss tid så vänder katten och "attackerar", antingen biter och/eller klöser eller biter i luften. Katter putsar varandra främst på huvudet och halsen (Crowell-Davis, 2007) så att bli klappad på exempelvis magen kan för vissa katter utlösa den här reaktionen. Ofta så signalerar katten när den upplever ett visst obehag och det är de här signalerna som vi människor behöver lära oss att identifiera och reagera på.

Det som händer är alltså att du och din katt säkert har en jättemysig stund men helt plötsligt upplever din katt något obehag och känner sig inte bekväm var hon reagerar med att klösa. Signalerna som försiggår hennes klösande kan vara små (hur tydligt katten signalerar varierar från katt till katt). Vad du bör vara uppmärksam på är om det rycker i svansen eller huden, om hennes öron vinklas bakåt, om hennes kropp är spänd och om pupillerna vidgas (Curtis, 2008). Om du ser något av detta så är det dags att sluta klappa, kanske tom. lyfta ner henne från knät.

Så, det du kan göra är att lära både dig och din katt hur hon vill bli klappad. Ju fler gånger din katt hamnar i den här situationen att hon väljer att bita och klösa, desto lägre blir hennes tröskel för att bita och klösa. Vi lär henne att tänka om. Steg 1 är alltså att sluta klappa när du ser att hon signalerar något av det jag beskrev ovan. Steg 2 är att sluta klappa innan någon av signalerna uppstår. Du kan också börja med att bara klappa henne på och runt huvudet och börja klappa på hennes initiativ och sluta på ditt initiativ. På detta sätt ger du henne färre möjligheter (i bästa fall inga) att bita och klösa dig i samband med kel med målet att "släcka ut" det här beteendet.

Om din katt är förtjust i något godis kan du också jobba med så kallad motbetingning genom att när du kelar med henne samtidigt ge henne något gott. Hon associerar då tillslut kel som innan varit till viss del obehagligt, med en positiv känsla.

Syftet är att din katt gradvis känner sig mer och mer bekväm och att hennes obehagskänslor på detta vis försvinner. Så: du hjälper henne genom att förhindra att hon försätts i sådana situationer där hon upplever att hennes enda alternativ är att bita och klösa. På det här sättet kan du modifiera hennes beteende till något som gynnar er båda!

För att ytterligare befästa en positiv relation mellan er så rekommenderas också en stor dos lek!

Om du upplever att det du gör inte riktigt fungerar är du alltid välkommen att kontakta mig för en konsultation.

Lycka till!

Referenser:

Crowell-Davis, S.L. 2007. Human feet are not mice: how to treat human-directed feline aggression. *Compend Contin Educ Vet.* 29:483–6.

Curtis, T.M. 2008. Human-Directed Aggression in the Cat. *Veterinary Clinics Small Animal Practice.* 38: 11331-1143.

Samt *The Domestic Cat* av Turner & Bateson (2000)

Vänja katten vid barn

Hej,

Finns det någon beprövad metod hur jag och min man kan vänja vår katt, Majsan vid barn? Hon är världens goaste och socialaste katt men när vi får besök av våra vänners barn försvinner hon illa kvickt. Det har även hänt att hon morrat och fräst åt dem, vid ett olyckligt tillfälle gick det så långt att hon rev en av barnen. Vi har nyligen blivit föräldrar till en liten pojke, än så länge funkar det hyfsat men vi oroar oss för framtiden när vår son börjar krypa, vi vill helst inte behöva göra oss av med henne. Vi undrar även hur det kommer sig att hon trots sin avoga inställning till barn ändå gärna ligger och sover/vilar i hans säng och vagn?

Hon är en kastrerad inne katt på tre år, vi har haft henne sedan hon var liten, har inte haft några som helst problem med henne sen tidigare. Hon har också tillgång till daglig utevistelse på balkongen.

Tack på förhand

Maria

Hej Maria och tack för din fråga!

Vad du beskriver är en vanlig oro hos kattägande småbarnsföräldrar. Absolut kan ni vänja er katt vid barn. Knepet här är att för det första försöka se på situationen ur kattens perspektiv och att vänja och lära henne successivt.

Om vi som vanligt utgår ifrån att dofter är väldigt viktiga för katten när det gäller hur katten kommunicerar så är det lätt att förstå att en ny liten människa kan innebära stora saker för en katt. Föreställ dig att du är din katt Majsan och att din husse och matte en vacker dag kommer hem med en alldeles ny liten människa som både låter, luktar och ser ut som ingenting du tidigare stött på. För en inne katt som Majsan som lever på ett relativt litet revir med relativt få intryck (i jämförelse med vad katten är anpassad för) så innebär detta en enorm förändring.

För vissa katter är detta bara en mindre utmaning som de ganska snabbt lyckas anpassa sig till medan det för andra katter är mycket påfrestande och ger upphov till stort obehag. Detta obehag kan då resultera i att katten antingen blir passiv och drar sig undan eller blir mer aktiv och utåtagerande. Det är här vi behöver hjälpa katten!

Det bästa är som alltid att förebygga men det går såklart att underlätta även efter att barnet har kommit hem. Vi börjar med de förebyggande åtgärderna. Här kan man successivt vänja katten vid främmande och spännande saker, tex. kattmynta i olika former, grenar utifrån osv. Här beror det på hur katten reagerar, om den är nyfiken eller försiktig men viktigt är att ge katten tid och utrymme att utforska och om det behövs även belöna ett utforskande och lugnt beteende. I längden gör detta att katten känner sig trygg med att undersöka nya dofter. Om man har möjlighet kan man också se till att införskaffa de prylar som behövs till barnet i god tid innan, så att katten får möjlighet att utforska och känna sig trygg med dessa i lugn och ro. Om man dessutom behöver göra andra förändringar i hemmet kan man också se till att göra det successivt och hela tiden se till att katten har god tillgång

till sina resurser; liggplatser och gömslen på olika höjder, klös- och klättermöjligheter, mat- och vattenplatser, toalåda, sysselsättning och lek och kel med husse/matte.

Att ta hand om en liten nyfödd tar både tid och energi vilket kan innebära att man inte får så mycket tid över till sin katt som man brukar. Man skulle kunna vänja sin katt vid lite mindre uppmärksamhet tiden innan barnet föds. Eller varför inte bjuda hem en god vän som kan ägna katten lite tid när du själv inte orkar.

När det gäller hur katten interagerar med barnet rekommenderar jag för det första att ha is i magen. Börja enkelt och ge katten något gott varje gång den är i närheten av barnet, för att få katten att associera barnet med något positivt. Om du har en katt som inte är så mycket för mat eller godis kan du utnyttja dofter som redan innebär trygghet för katten, eller leksaker.

Försök också se till att barnet inte oavsiktligt kan försätta katten i en trängd situation. Om katten skulle väsa eller rent utav slå emot barnet (troligtvis pga att den känner sig trängd, är rädd eller både rädd och nyfiken) ta genast bort katten därifrån men utan att fya katten – detta riskerar nämligen att förstärka kattens olämpliga beteende. Ta istället helt sonika katten därifrån och fokusera på att belöna katten när den uppvisar mer positiva beteenden.

Vi människor har av någon anledning (troligtvis samma som gör att vi kan känna empati) väldigt lätt för att förmänskliga kattens beteende och tro att katten gör vissa saker för att hämnas eller för att den är missnöjd över något. Fokusera på att katten betar sig så som den är anpassad att bete sig, den gör det som passar bäst just här och nu. Om du tycker att det är svårt och vill diskutera mer om vad som passar just er är du alltid välkommen att höra av dig för en konsultation.

Lycka till!

Katten testar gränser?

Hej!

Det känns som om min katt försöker provocera mig för att testa gränserna, han gör det han inte får, exempelvis hoppa upp på byrån, köksbänken och liknande, välter saker från fönsterbrädorna, detta när jag är i samma rum och han tittar även rakt på mig. Han vet mycket väl att jag kommer knuffa ner honom därifrån men 5 minuter senare är han där igen. Varför gör han detta?

Mvh Denise

Hej Denise och tack för din fråga!

Den här frågan får jag ofta och jag tror att det är många kattägare som känner igen sig här. Till att börja med – det här handlar om inlärning, sk. operant betingning. Kattens beteende har fått en konsekvens och den konsekvensen har fått katten att upprepa sitt beteende, vilken konstigt nog är motsatsen till vad du som ägare vill! Din katt har helt enkelt lärt sig vad den ska göra för att få uppmärksamhet och ser det troligtvis som en lek.

Men det är många av oss kattägare som uppfattar det som att katten provocerar – den vet ju att den inte får! Eller? Konsekvensen i det här fallet är oftast en respons från huse eller matte som tillslut blir alldeles tokig på katten som då kanske springer därifrån, för att sedan komma tillbaka och så börjar leken om från början... Så det som vi ser som en tillrättavisning blir istället en slags belöning utifrån kattens perspektiv.

Det kan till och med vara så att katten har gott om leksaker att sysselsätta sig med men ändå väljer att putta ner saker på golvet, hoppa upp på ställen den egentligen inte får (observera här att det är vi människor som bestämmer vad som är rätt och fel, det innebär inte automatiskt att katten förstår vad som är "rätt" och "fel", detta måste vi lära dem). Katter är ju rovdjur och anpassade till att jaga. En god jägare utforskar såklart nya jaktstrategier och jaktbeteendet kan också yttra sig i lek. Vi människor har sedan lätt för att göra en högst förmänskligande tolkning och tycker att katten hämnas, retas eller provocerar oss.

Alltså – din katt leker förmodligen! Men självklart kan du lära din katt var den får och inte får vara. Känner du till begreppen positiv förstärkning och negativ bestraffning? Det enklaste sättet att lära din katt att inte vara någonstans är att för det första erbjuda ett alternativ som är minst lika roligt och motiverande ur kattens perspektiv. En katthylla eller klösmöbel med ett attraktivt läge i ditt hem och som katten associerar med något positivt som lek eller godis. När katten hoppar upp där den inte får vara (och du är i närheten och ser det) tar du ner din katt, lugnt och fint utan att brusa upp eller banna den. Katter är uthålliga jägare och kan försöka fler gånger än vårt tålamod räcker till men tillslut lär den sig att konsekvensen av att hoppa upp på byrån blir ingen mer än att den kommer ner på golvet igen. När katten däremot hoppar upp på katthyllan får den godis eller så gömmer det sig en spännande leksak där uppe, dit vill jag ta mig igen!

Utrusta dig med en stor dos tålamod och insikt om att din katt inte är ute efter att göra dig förbannad utan du har helt enkelt oavsiktligt lärt den att det här är en rolig grej. Fundera på vad som motiverar just din katt och använd det för att få den dit du vill.

Boktips:

Kattens 50 favoritlekar av Jackie Strachan – en liten enkel bok med många bra pysseltips för den händige.

Think Like a Cat av Pam Johnson-Bennet – har bra avsnitt om hur man kan tänka runt träning och hur man med enkla medel kan träna sin katt, i linje med vad jag tagit upp ovan.

Lycka till!

Vänliga hälsningar

Lisa Berglund

Katt som sover på huvudkudden

Hej!

Min katt envisas (på senaste tiden) med att sova på min kudde. Både när sängen är tom och när jag sover, jag vaknar och vänder mig om och får näsan full av kattpäls. Tänkte kolla med dig om du har några idéer kring varför han gör så. I övrigt är han ok, hälsa och beteende. Börjar bli till åren och tar sig fler friheter vartefter åren går.

Tack på förhand!

Maria

Hej Maria och tack för din fråga!

Jag har två teorier som jag tror är mest sannolika. Den första är att det inte behöver vara konstigare än att platsen faller honom i smaken, att han upptäckt att han trivs där. Även om katten bor i samma hem i hela sitt liv och ofta har ett par favoritplatser så kan de också helt plötsligt upptäcka nya. Var de väljer att ligga kan också variera med årstider, tider på dygnet, eller bero på faktorer som familjesituationen - vilka som bor hemma eller hur mycket matte eller husse är hemifrån.

Min andra teori har att göra med att katter kommunicerar med hjälp av dofter. Just din kudde har förmodligen en mycket hög koncentration av din doft. Förutsatt att ni har en fin relation så innebär din doft förmodligen trygghet för din katt. Katter som lever tillsammans med andra katter ses ibland vila tillsammans, något man tror har betydelse för deras sociala band (Turner & Bateson, 2000). Om din katt dessutom börjar bli lite till åren kan det vara så att trygghet och relationen till dig blir allt viktigare för honom.

Om det är så att du inte vill ha honom liggandes på kudden kan du såklart lära honom detta. Mest effektivt är att du med en gång han lägger sig där tar ner honom och erbjuder en annan minst lika god liggplats, förstärkt med kanske ett av dina klädesplagg. Om det är så att han smyger dit och lägger sig mitt i natten och att du märker det först när du har näsan full i päls kan det bli en liten utmaning och ta lite längre tid. Men – det kan såklart också vara mysigt med en katt som sovsällskap!

Om du vill läsa mer på egen hand om kattens etologi kan jag rekommendera boken *The Domestic Cat* av Turner & Bateson (2000). Den har några år på nacken men själv använder jag den flitigt.

Hoppas du är nöjd med svaret, och lycka till!

Med vänliga hälsningar

Lisa Berglund